

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Bűnfelderítés és rendvédelem

Szerző: dr. Vida János Zoltán

2017. január 05.

I. Közbiztonság, mint alapjog

A bűn, mint filozófiai-erkölcsi meghatározás, mint a közösség vagy a vallási előírásokban, valami felsőbb erő által előírt szabály, dogma, gyakran használatos kifejezés vallási környezetben. Világnézeti és vallási meggyőződés alapján azonban szinte mindenki másképp gondolkodik a bűn fogalmáról, mely lehet cselekedet, mulasztás és kiterjesztően értelmezve akár gondolat is.

„A bűn azonban nem azonos a bűncselekménnyel, a bűnelkövetés pedig a bűnözéssel, mert ezek jogi, jogszabályi kategóriák, elsősorban a jogi előírások megsértésére utalnak. Az igazságszolgáltatás csak a bűncselekményeket bünteti, bár a bűncselekmények eredhetnek egy adott társadalom meghatározó vallási rendszerének erkölcsi előírásaiból.”¹

Köztudott, hogy maga a héber nyelv változatossága folytán a bűn fogalmára mintegy húsz féle kifejezést használ. *A bűn, mint törvényszegés összekapcsolása - ellentétben a keleti keresztény tanoktól, ahol inkább az ember-ember, ember-Isten kapcsolatát vonták vizsgálat alá a bűn kapcsán - a nyugati keresztény világban jelent meg, hiszen „a bűnt gyakran a törvény áthágásának, vagy egyfajta szerződésszegésnek tekintik, s így a büntelenséget, a bűntől való mentességet, azaz az üdvözülést is inkább jogi szempontokból értelmezik”²: „Aki bűnt cselekszik törvényszegést követ el, mert a bűn törvényszegés”³*

Míg a keresztény erkölcsi tanok alapját a tízparancsolat képezi (ide kívánkozik: Ne ölj!, Ne lopj!, Mások tulajdonát ne kívánd!, amely, ekként pontosan meghatározottan a rossztól, a bűntől való isteni felszólítás az ember számára, addig *„a buddhizmus bűn értelmezése a Gautama Sziddhárta, a Nemes nyolckrétű ösvény értelmezéséből következik, mely során az ember saját maga számára tesz fogadalmakat (Pañca-sīla, az öt fogadalom): megígérem, hogy tartózkodom az öléstől, megígérem, hogy tartózkodom a lopástól, megígérem, hogy tartózkodom a helytelen szexuális viselkedéstől, megígérem, hogy tartózkodom a valótlan állításától, megígérem, hogy tartózkodom a részegítő italok fogyasztásától.”⁴*

A zsidó vallás ismét az isteni tízparancsolatot veszi figyelembe a bűn értelmezésénél, álláspontjuk szerint a bűn elkövetésére való hajlam nincs meg az emberben születésekor, az azonban megbecsülhetően a fiatalkor eljövetelekor már megjelenik az egyénben. Fontos, hogy

1 Wikipédia [,https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C5%B1n](https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C5%B1n) (2016.11.24.)

2 Wikipédia <https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C5%B1n> (2016.11.25.)

3 1János 3:4 <http://www.immanuel.hu/biblia/biblia.php?konyv=62&fejezet=3&o1=2&o2=3&o3=4> (2016.12.11.)

4 Menedékvétel a buddhizmusban www.dharma.hu - (2016.11.24.)

talán itt jelenik meg elsőként a mai gondatlan bűnelkövetés megkülönböztetése a szándékos, romlott büntől. „*Cheit - nem szándékos, gondatlanságból elkövetett bűn.*”⁵

Az iszlám vallás a bűnt ismét tevékeny cselekedetként jeleníti meg tanai között, és a bűn szintén több fokozatát ismeri, a gyilkosság elkövetése itt is a főbűnök közé tartozik, míg a hindu vallomás azt tanítja, hogy a lehetőség adott, az ember vagy isten felé fordul, vagy a bűnözés, bűnelkövetés révén saját alantas vágyai felé.

A jogi értelemben vett bűn, annak felderítése a bűnüldözés és bűnmegelőzés témakör kapcsán ide kívánczok a felderítés eredetére vonatkozóan az alábbi történeti kitekintés.

A görög kultúrában megjelenő politea kifejezés jelentése nem más, mint az állam helyes igazgatása, kormányzása, nem meglepő, hogy ez a kifejezés a mai napig használatos policáj, police kifejezések névadója, míg a 18. század környékén a „*polizei német szó a latin politia megfelelőjeként, városi rendet jelentett*”⁶.

A bűnözés és bűnelkövetés vizsgálata kapcsán hazai emlékeink között ki kell térni a XIII. századi nyelvemlékünkre a Várad Regestrumra, mely „*3 magyar vármegye 711 helynevét és 2500 személy nevét említi*”⁷ és nem csak mai polgári jogi értelemben vett jogügyletek, így szerződések és végrendeletek megörökítője, de felölelve Várad és járásának büntetőügyeit kriminalisztikai és statisztikai számadataiba is betekintést ad.

A korabeli jegyzőkönyv Anianus, vagy Ányos mester, nagyváradi kanonok latin nyelven megörökített alkotása, amely pótolhatatlan adatokat tartalmaz 1208 és 1235 között a nagyváradi székesegyházban a „*Szent László sírja előtt történt istenítéletekről és a káptalan előtt bevallott jogügyletekről.*”⁸ Rögzíti, hogy „*...az esetek 3/4-ed része lopás, továbbá 31 emberölés, 11 méregkeverés-bűbájoskodás, 5 házfelgyújtás, 4 birtokrombolás, 3 leányrablás, 2 paráznaság, illetőleg néhány esetben szolga erőszakos elvétele, megszőktetése, rejtegetése áll a bűnlajstromban. Az ítélet és a tüzesvas próba végrehajtásáért a poroszlók feleltek, ők egy személyben voltak úgynevezett hatósági megbízottak és közhiteles tanúk, azaz a magyar rendfenntartók ősei.*”⁹

A királyi vármegyerendszer helyébe lépő nemesi vármegyét hazánkban a XVIII. században a

5 [Strong Szómutatója](#) szerint H2399 (*κρητ chate*) formája *khaw-taw* (:H2398, H2403), jelentése "célt téveszt" vagy „megbotlik”

6 A rendőrség története <http://users.atw.hu/fakultacio/rendorsegtortenet.htm> (2016.22.25.)

7 Wikipédia :Várad Regestrum https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1radi_Regestrum (2016.12.02.)

8 Wikipédia :Várad Regestrum https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1radi_Regestrum (2016.12.02.)

9 A magyar rendészet története <http://www.rakoczi-derecske.sulinet.hu/files/S25C-415090307590.pdf>

főispán és alispán igazgatta és felfedezhető a kvázi rendőri szolgálatot, ellátó úgynevezett szolgabírói tisztség megjelenése is. A későbbi városok esetében a várkapitány, míg a török hódoltság idején, annak területén „rendőri tevékenység felügyeletét a közigazgatási egységek - megyényi kiterjedésű vilajetek és livák - élén álló beglerbégek és szandzsákbégek látták el. A szubasi volt a rendőri feladatokat végzők felelős vezetője”¹⁰.

A pandúr, azaz latinul persecutor, mint vádló, vagy üldöző a megyék első számú rendfenntartója volt. „Mint az önkormányzatok/vármegyék/városok rendfenntartó fegyveres alakulatainak tagjaival a XVIII. század 30-as éveitől 1848-ig, majd 1868 és 1884 között találkozhatunk a magyar történelemben. Érdekesség, hogy 1848 előtt elvben csak nemes ember lehetett pandúr”¹¹.

1. ábra: „Rabkísérő pandúrok - Jankó János rajza
Vasárnapi Újság, Buda-Pest, 1868, 308. oldal.”¹²

Az irányításukért felelős beosztásban az úgynevezett csendbiztos a persecutor comissarius volt felelős.

10 A rendőrség története <http://users.atw.hu/fakultacio/rendorsegtortenet.htm> (2016.11.24.)

11 Magyar történelmi fogalomgyűjtemény II.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/HEVM_Sk_1980_MagyarTortFogalomgyujt_2/?pg=163&layout=s
(2016.11.26.)

12 1. ábra : Rabkísérő pandúrok <http://mek.oszk.hu/01900/01903/html/index1961.html> (2016.11.26.)

II. Magyar Királyi Csendőrség

A csendőr, azaz a zsandár francia eredetű kifejezés szintén ezen időszakban került be közigazgatás rendjébe. „A csendőr kifejezés pedig 1834 körül keletkezhetett, valószínűleg Erdélyben.”¹³

„Fontos jellemzője, hogy katonailag szervezett őrttest volt. E kitételnek a fegyverhasználat szempontjából volt jelentősége, ugyanis a csendőr nem mérlegelhette, hogy adott esetben használja-e fegyverét, hanem az kötelező volt számára, akár a felállított katonai örnek. Ugyanakkor, a csendőr az őt ért sérelmet köteles volt megtorolni.”¹⁴

Az abszolutizmus és neoabszolutizmus idején felállításra került Császári Zsandárság történelmi tanulmányainkból ismerten nem magyar működtetésű testület volt, azt nem a magyar kormány állította fel, faluhelyen ekként az osztrák zsandárok, a nagyobb városokban pedig a rendőrség láttak el rendfenntartó funkciót. A zsandárság szolgálati nyelve német volt, csakúgy, mint a jellegzetes egyenruhájuk is, ekként idegen jelenségként hatottak fellépésükkel.

Kritikaként fogalmazódott meg a bűnözés kapcsán a felsőbb vezetői körökben, hogy mivel a pandúrok elsősorban a parasztsághoz álltak közel, ekként fellépésüknek nincs elég ereje, így nem tudnak megfelelő sikereket elérni például a fegyveres támogatásokban, vagy akár a betyár üldözésben.

Tisza Kálmán volt az, aki ezen indok alapján elsőként sürgette a csendőrség felállítását a pandúrság helyett, melyre egészen pontosan 1884-ben került sor (1884. évi 3. tv.)

A közbiztonság és a közrend fenntartására, valamint a törvények betartásának ellenőrzésére Magyarországon elsőként létrehozott bűnüldözői és bűnmegelőzési szerv, amelynek felállásakor meglévő mintegy 11.000 tagja a visszafoglalt területek okán számbelileg a II. világháború végére a duplájára növekedett. Toborzásukra a kiemelkedő teljesítményt nyújtó honvédek közül kerül sor, míg a tisztjeik a Ludovika Akadémián tanultak majd „végzésük után a Csendőrtiszti Tanfolyamon képezték ki, amelynek sikeres elvégzése után hadnagyként avatták fel őket. Kb. 40%-uknak jogi doktori diplomája is volt.”¹⁵

13 A rendőrség története <http://users.atw.hu/fakultacio/rendorsegtortenet.htm> (2016.11.27.)

14 A rendőrség története <http://users.atw.hu/fakultacio/rendorsegtortenet.htm> (2016.11.25.)

15 Magyar Királyi Csendőrség <http://www.csendor.com/site/index-m.html> (2016.11.26.)

Megnevezésében is hasonlóan feladatukat vidéken őrs rendszerben látták el, ez körülbelül 5-15 csendőrből és egy tiszthelyettes őrsparancsnokból állt. A „kakastollások”-két nevezett csendőrök „végeztek minden bűnügyi felderítést és kivizsgálást, mégpedig igen hatékonyan: nyomozásuk az estek több mint 90 %-ában sikerrel járt. A tisztek kiképeztek, adminisztrációs feladatokat végeztek, az őrsök munkáját felügyelték és felelősek voltak minden szempontból a csendőrjeikért”.¹⁶

Érdekesség, hogy hazánk igen jelentős részét a XIX. század végén erőd borította, mintegy hét és fél millió hektár területen.

A csendőrök részére adott utasítások tartalmazták többek között kötelezettségükként a törvényszegők, rablók felkutatása és a közbiztonság megőrzése okán az erdők ellenőrzését, járását, hiszen a betyárok előszeretettel bújtak meg barlangokban, járatokban akár éveken keresztül.

A gyanús helyeken a kötelezően előírt eljárás részükre a nyomkeresés, a megfigyelés és az adatgyűjtés volt elsődlegesen, így a csendőrök lesállásokat alakítottak ki, mely során ellenőrzésükbe botlott számos orvvadász, orvhalász is.

1. ábra: Orvvadászat Pákozdi Gyula cső. torony-felv.¹⁷

Az erdők és mezők földrajzi adottságait, a kialakított járatokat és búvóhelyeket a egyszerű

¹⁶ Magyar Királyi Csendőrség <http://www.csendor.com/site/index-m.html> (2016.11.27.)

¹⁷ http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_az_elet (2016.11.25.)

emberek a famunkások és szénégetők ismerték a legjobban, így a csendőrök ma társadalmi kapcsolataiként ismert első segítői ők voltak a bűnözők felkutatásában.

„Jelentős információforrások voltak továbbá a hivatásos erdőőrök, de velük szemben is állt az erdő fő törvénye: a csendőr csak a járőrtársában bízhat meg maradéktalanul. A kinyomozott emberi kapcsolatokat a csendőrök természetesen feljegyezték, és, amit megtudtak, azt az őrs többi tagjával is megosztották.”¹⁸ Ez már észrevehetően rengeteg hasonlóságot tartalmaz a mai rendőri információgyűjtés és bűnmegelőzési célú adatszolgáltatás szabályaival.

A csendőrök egyik legfőbb célpontja a mai italkimérő helyiségek elődjei a kocsmák, a csárdák voltak, hiszen az eseti órák beköszöntével a bűnözők is megjelentek ezeken a pontokon, így sok esetben maga kocsmáros is bűnrészes volt egy-egy ügyletnek, vagy ő maga is rengeteg információval rendelkezett, vagy a lopott dolgok átvételével orgazda volt.

Segítségükre voltak a mai bűnügyi térkép elkészítésében a hegyekben élő pásztorok is, akik, számos hasznos információ birtokában voltak, így a csendőrök mindig megpróbálták a bizalmukba férközni.

Az ismerkedést általában a pásztorok legjobb segítőjével és barátjával, a kutyákkal kezdték, *„...A csendőr nyugodt viselkedéssel, kajadobálással, és, amikor már hagyta, simogatással férközött a négylábú bizalmába, igyekezett a nevét megtudni (majd azt felírni, és az őrsön szolgáló többi csendőrnek is elmondani.) Ennek természetesen az volt a célja, hogy amikor az akció ideje eljön, a kutya ne zavarjon, vagy legalábbis ne jelezzen idegent.*

A lesállást, vagy a támadást általában széliránnyal szemből, a kutyák mögül végezték (amellett, hogy a szél által hozott szagokat nehezebben érzik meg így, a kutyák szőrszála hátrafelé nőnek, ezért általában széllal szembe fordulva alszanak, hogy ne fújjon bundájuk alá), így meglephették a rosszban sántikáló juhászt. A pásztoroknak általában pisztolyuk, vagy puskájuk is volt, ezt, és a rablott holmit azonban természetesen nem cipelték magukkal, hanem kunyhójukban tartották, különféle trükkös rejtekhelyeken - a csendőr a falakat és a padlót végigkopogtatva egy kunyhóban akár több ilyen, deszkával fedett üreget is találhatott. ...”¹⁹

A gyanús viselkedésű személyek megfigyelésére szolgáló korábban említett lesállás a rossz idő,

18 A Magyar Királyi Csendőrség története III. rész: Bűn az élet Had -és rendvédelem história, kicsit másképp http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_az_elet (2016.11.26.)

19 A Magyar Királyi Csendőrség története III. rész: Bűn az élet Had -és rendvédelem história, kicsit másképp http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_az_elet (2016.11.26.)

a fagy beköszöntével azonban egyre nehezebb feladattá volt, az idejét is csökkentették, egy órát meghaladó lesállítás elrendeléséhez például már fontos érdekre, és alapos indokra volt szükség. A közlekedési csomópontokban pedig úgynevezett állószolgálat formájában történ a megfigyelésük.

A Magyar Királyi Csendőrség története III. rész: Bűn az élet Had - és rendvédelem história, kicsit másképp címet viselő 2015. november 19. napján megjelent tanulmánya tartalmilag a következőket említi:

Figyelemmel arra, hogy az emberek egészen sötétedésig dolgoztak, a bűnözők, vagyis az erőkbén bujkáló pásztorok és tolvajok csupán ezt követően, az éjszaka beköszöntével kezdték meg aktív tevékenységüket. A legtöbb lopás elkövetésére statisztikailag éjjel körüli időben került sor, így csupán pár órájuk maradt például az elloptott állatok búvóhelyre, hegyvidéki területen például barlangokba terelésére.

Ez azt jelentette, hogy a csendőrnek a hajnali órákban volt célszerű visszatérni az egyébként állandóan változtatott lesállításba, ahol sikeresen tetten érte a tolvajt.

Személyleírással ellátott korabeli körözés a civilek segítségül hívása okán:

Hirdetés.

A magas kormány, alattvalóinak személye és vagyona teljes oltalmának biztosítása végett semmi áldozatot nem kímélve, az e vidékeni rablógarázdalkodás vezére

Rózsa Sándor
kézrekerítése jutalmául

pengői **10,000** forint
vagyis váltói **25,000** for. összeget

tíz ki. —

E jutalmat, bár mi állású legyen, az nyeri el: ki akar maga, akár másokkal egyesülve, saját tevékenysége vagy biztonsági közlönyökbe tegendő bizonyos feljelentés által, ezen rablónak elfogatását eszközkerítését eszközölni.

E jutalom annak is kiadatik, ki önvédelmi jogában, Rózsa Sándornak üldözése közben, annak megölésére kénytelenült.

Rózsa Sándor személyes-leírása:

Mintegy 43—44 éves, közép, inkább kistermetű és zömök, szőke hajú, bajusza felfelé sodrott, hegyes és vereses-szőke, szemei szürkék, tekintete komor, arca sovány, keskeny, sápadt és foltosnak tetsző, orra hosszas, orrlyukai pedig kiállók, szája széles, fogai teljesek és tiszták, álla előre álló, fülei nagyok.

Visel fekete kerek kalapot, sötétkék sárga-gombos nadrágot, dolmányt vagy szűrt, — jár hol kocsin, hol gyalog vagy lóháton.

Ujlag közzétételik a magas cs. kir. Budai Helytartósági osztály Elnökségének 1856. évi február 26-án 1856. sz. a. kelt intézménye folytán.

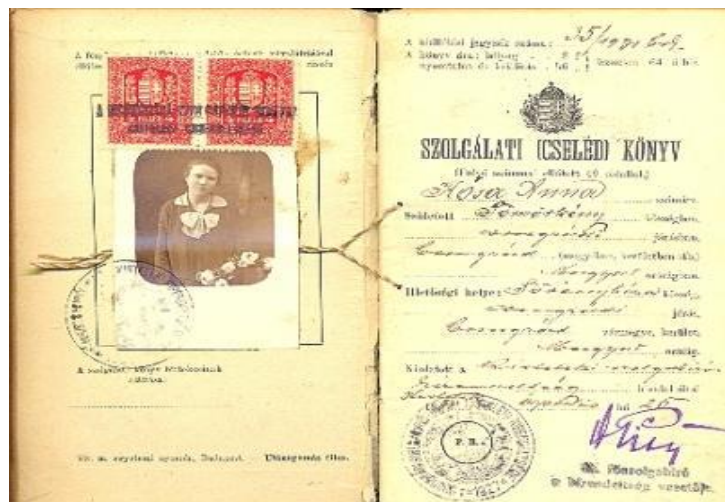
Bonyhády István m. k.
Csongrád megye cs. kir. főnöke.

Országos Könyvtár és Könyvtári Szervezet.

2. ábra: Rózsa Sándor körözési plakátja 1856. évből²⁰

A bűnfelderítési kötelezettség keretén belül és a gyanús elemek kiszűrésére sokkal kevesebb lehetőség állt rendelkezésre, mint napjainkban, hiszen nem volt fényképpel ellátott személyigazolvány, a „ személyi igazolvány elődje, egy személyleírást tartalmazó igazoló jegy formájában létezett már a Monarchiában is, de ezt nem volt kötelező kiváltani, csak aki akarta (jól jöhetett például, ha útközben akart a postáról pénzt felvenni), és voltak egyéb okmányok is, az iparosinasoknak munkakönyv, a cselédeknek cselédkönyv, a mezőgazdasági idénymunkásoknak községi bizonyítvány, stb, de ezek főleg a munkára való jogosultságot igazolták.

*A Monarchián belül mindenki szabadon, papírok nélkül mozoghatott, nem volt például olyan belső útlevélrendszer, mint Oroszországban, útlevél csak a külföldre való utazáshoz kellett.*²¹

3. ábra: Szolgálati (cseléd) könyv²²

Az igazoltatásra a csendőrök részéről diszkrét formában kellett, hogy sor kerüljön, kerülve a

20 dr. Ibolya Tibor : Krimináltechnika I. ibolyatibor.atw.hu/Sajat/36.pptx (2016.12.01.)

21 A Magyar Királyi Csendőrség története III. rész: Bűn az élet Had -és rendvédelem história, kicsit másképp http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_az_elet (2016.11.26.)

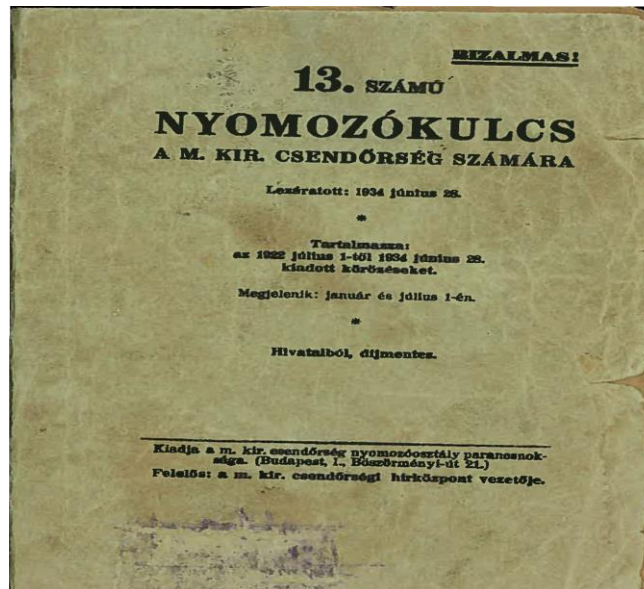
22 3. ábra: Cselédkönyv http://regipapirok.blogspot.hu/2010_11_01_archive.html (2016.11.26.)

feltűnést, itt jegyzem meg, hogy kakastollas kalapjukkal megjelenve és egy adott illetőt körbevéve egészen biztosan nehéz volt ennek a szolgálati elvárásnak eleget tenni.

Mik voltak az igazoltatás indokoltságát adó okok? Szinte bármi lehetett, az illető ruházata, viselkedése, ügynök, csempész gyanúja stb. Okmányok hiányában ezt követően elkísérték az általa megjelölt településre, ahol ismerős lakosoknak kellett őt igazolnia.

A határokon pedig nem csupán az útleveél ellenőrzése, de a rögzített jelölőoszlopok és jelölőkövek karbantartása is az ő feladatuk volt.

A határon átkelők estén bevett gyakorlat volt a társaságban utazó személyek külön-külön történő kikérdezésre, bűnözői kockázatának ilyen módon történő felmérése.

4. ábra: „13. számú nyomozókulcs a Magyar Királyi Csendőrség számára 1934. év”²³

Ez nem más, mint a jelenlegi körözési nyilvántartási rendszer elődje nyomtatott formában, amelyet a csendőröknek frissített verzióban maguknál kellett tartaniuk. Ez a kis könyvecske tartalmazta a körözötteket, a bűnelkövetőket és a gyanús személyeket, azok nemzeti hovatartozását, személyleírását, foglalkozását, katonai rangját, stb. A nyomozó kulcsot minden év január 1. és június 1. napján bocsátották ki, az 1922. július 1. után körözött személyek nevét és adatait tartalmazta, folyamatosan hatályosítva az információkat, amelyeket

²³ <http://csendor.com/konyvtar/konyvek/Nyomozokulcs1934/Nyomozokulcs%201934.pdf> (2016.11.25.)

úgynevezett pótlékokkal (pótlapokkal) egészítették ki „menet közben”. Tartalma nemcsak hogy bizalmas volt, a csendőr komoly fegyelmi felelősséggel tartozott elvesztése esetén. A nyomozókulcs további különbséget tett a mai kifejezéssel élve magasabb veszélyességi kockázatot hordozó egyének vonatkozásában, az ő nevüket a felsorolás vastagon szedve jelezte a csendőrök számára, míg a más bíróság, vagy parancsnokság által is körözött személyek neve mellett * -jel szerepelt.

Ezen történelmi időszakot jellemző nemzetiségi kavalkád hozadéka volt, hogy a vezetékeknek több formában is előfordultak, így azok írásképét a nyomozókulcs több helyen is csoportosított a félreértés elkerülése végett, például: Schaeffer, Schaffer, Schäffer, vagy Kováts, Kovács.

A képen szereplő nyomozókulcs 11. pontja tartalmazza, hogy az elfogás tényét haladéktalanul, azaz késelem nélkül be kellett jelenti, a Magyar Királyi Csendőrség összekötő tisztjénél kellett priorálni, aki a további szükséges tájékoztatást megadta a személy vonatkozásában. Ez székhelyileg Budapest volt.

A fenti nyomozókulcs azonban nem csupán a személykörözés korai elődje, de tárgykörözés formájában felsorakoztatta a kitiltott sajtótermékeket, így a folyóiratokat pl. Párizsi Hírlap, Református Egyházi Értesítő, könyveket, pl.: Remenyik Zsigmond: Bolhacirkus című kötete, melynek titokban történő terjesztéséhez az elkobzását követően állítólag maga „József Attila adta az új címet: *„Perkin Fondor társasága néven.”*”²⁴, vagy a Radnóti Miklós 1931-ben megjelent Újmódi pásztorok éneke című könyve. Tartalmazta továbbá az elkobzásra kerülő napilapokat pl. Canadai Magyar Munkás, vagy a Debreceni Polgár című napilapot, a röpiratokat pl. Tihozzátok szólunk és az egyéb sajtótermékeket pl. a szerelmi kalandokat tartalmazó román nyelvű Erotica Mundi.

Kereste tehát a csendőrség „*például a Csendőrség Aczél István nevű cipészt, aki katonaszökevény volt, egy sebhelyes arcú Farkas Erzsébetet, egy hadarva beszélő Brichta Fánit, egy rücskös arcú Grün Zsigmondot, egy Ali Achmed Ekber nevű perzsát, egy Müller Bélát, akinek az arcszörzete foltonként hiányzik, egy himlőhelyes állú Feix Annát és Orr Lajost, akinek nem elég, hogy a bal alkarján sebhely van, de még akadozva is beszél.*”²⁵

A csendőrségnek állampolgári bejelentés alapján - közbiztonsági érdekből - azonnali intézkedési kötelezettsége volt, köteles volt a helyszínen helyszíni szemlét tartani, a nyomokat

24 Remenyik Zsigmond: Bolhacirkusz: <https://moly.hu/konyvek/remenyik-zsigmond-bolhacirkusz> (2016.11.26.)

25 A Magyar Királyi Csendőrség története III. rész: Bűn az élet Had -és rendvédelem história, kicsit másképp http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_az elet (2016.11.26.)

és a helyszínt biztosítani, rögzíteni és kikérdezni a helyszínen tartózkodókat tanúként. Halott feltalálása esetén elsődleges feladatként az azonnali körbekerítésére kerül sor, hogy az bárki számára ne legyen hozzáférhető, látható, így ne fordulhasson elő, hogy a felkutatott tanúk, vagy esetleg maga a gyanúsított a látottaknak megfelelően tudja előadni célszerű védekezését.

A nyomozásnál a deduktív módszerek játszottak főként szerepet, tehát az egész rögzítését követően a részek felé haladva jártak el. A látottak és észlelte komplex egészének rögzítését követően kerülhetett csak sor az egyedi nyomok rögzítésére.

A rendfenntartás egészen pontosan ezen időszaktól kerül központi ellenőrzöttség alá.

A XIX. századra a botos legényekből kialakulnak a hajdúk, továbbá megjelennek nyugat-európai mintára a bakterek, azaz éjjeli őrök, akik már egyértelműen a mai értelemben vett közbiztonsági, bűnmegelőzési feladatokat látták el hivatásszerűen.

"Egész éjszakákon az utcákon járkáltak és minden óraütés után verset kiabáltak:

Hallja minden háznak ura, Tízét ütött már az óra

Tűzre, vízre vigyázzatok, Hogy károkat ne valljatok."²⁶

III. Bűnmegelőzés és a rendvédelmi szervek kialakulása hazánkban

A bűnesetek felderítése és a bűnvádi eljárás lefolytatása a magyar történelem során több említésre érdemes pontot tartalmaz, így 1872-ben a Fővárosi Államrendőrség „sárga könyve”, mely egy ideiglenes bűnvádi eljárás volt.

A rendőri büntetőeljárást először 1880. évben szabályozták a 38 547-1880. számú BM rendelettel. „A főváros utcáin a rendőrök kék mentében teljesítettek szolgálatot.”²⁷

1888-ban a felderítést segíti a bűnügyi nyilvántartás, míg 1886-ban már létezik a kisebb tulajdon elleni cselekményeket elkövető „zsebmetszők” nyilvántartása.

²⁶ A rendőrség története <http://users.atw.hu/fakultacio/rendorsegtortenet.htm> (2016.11.25.)

²⁷ A rendőrségről annak szerepéről különböző korokban
galzoli.gportal.hu/portal/galzoli/upload/686656_1315418771_07953.doc (2016.12.13.)

Az első ujjlenyomatot rögzítő jegyzék Angliában jelent meg, hazánkban 1904 évben ekként másodikként jelent meg a világon. Az újdonsága és az eredményessége miatt számos bűnöző került lefűléésre a helyszínen maradt nyomok alapján. A 151.24.300/1908 IM. rendelet átmeneti rendelkezései között rögzítette, hogy „...Míg az országos bűnügyi nyilvántartás teljessé nem válik, büntető ügyekben az előéletet az országos bűnügyi nyilvántartó hivatalhoz intézett megkeresésen felül az eddigi módon is, jelesen az illetékes községi, rendőri, vagy bírói hatósághoz intézett megkereséssel és a vonatkozó előiratok beszerzésével kell nyomozni. (XI. fejezet 49. §)”²⁸

Az ujjnyomatlap már tartalmazta az eljárással érintett személy ujjlenyomatának pontos rögzítését (pl. jobb és bal kéz, hüvelyk ujj, mutatóujj, közép ujj, gyűrűsujj és kisujj). A XX. század közepére már nem csupán az ujjlenyomat, de a percíz és pontos beazonosíthatósága elősegítésére már fényképes nyilvántartási is megjelent. „Az alkalmazás két területen jelentkezett: a helyszíni munkánál és a személyazonosságot igazoló arcképes - rendőrségi szakzsargonban "rabosító fénykép"-ekből összeállított - nyilvántartás kialakításánál.”²⁹

Bogdán Melinda A rabosító fénykép címmel megjelent cikkében írja, hogy az első fényképpel is illusztrált bűneset az emigrációból hazatért Teleki László - öngyilkossági helyszínén készült. „Tettének oka bizonytalan, halálának körülményei viszont még az utókornak is bizonyosak lehetnének. A rendőrség a jó nevű pesti fényképészt, Mayer Györgyöt rendeli a helyszínre, akinek a látottak élethű megörökítése a feladata. Mayer a halottat személyesen ismeri, hiszen még élete utolsó évében "levette" portréját.”³⁰

28 HUNGARICA 151.24.300/1908 IM. rendelet

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1908/?pg=1885&layout=s (2016.12.03.)

29 A rabosító fénykép, a rendőrségi fényképezés kialakulása Bogdán Melinda

http://www.boldogsag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=34170:a-rabosito-fenykep&catid=1117:bn-es-bnhdes-foeldi-es-egi-igazsagszolgalatas&Itemid=739 (2016.12.04.)

30 A rabosító fénykép, a rendőrségi fényképezés kialakulása Bogdán Melinda

http://www.boldogsag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=34170:a-rabosito-fenykep&catid=1117:bn-es-bnhdes-foeldi-es-egi-igazsagszolgalatas&Itemid=739 (2016.12.04.)

5. Ábra: Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum³¹

A helyszínelést csakis a szakmailag kiemelkedő személyek végezheték, hiszen aprólékos és pontos munkát követelt, a hibalehetőség minimális volt.

A közelmúltban egyébként a jelen kor helyszínelői Dessewffy család egy tagja által a múzeumnak adományozott fényképfelvételek alapján rekonstruálták a helyszínt és így végeztek vizsgálatokat. A vizsgálat kritikaként fogalmazta meg, hogy a korabeli helyszínelők számos lényegese mérést mulasztottak el rögzíteni, tulajdonképp inkább következtetéseket vontak le az eset kapcsán. Gárdonyi Gergely alezredes úgy nyilatkozott, hogy *„a jegyzőkönyv alapján azonban az eset több momentuma nem életszerű. Ráadásul a pisztolykészlet és Teleki ruhája sem maradt fennaz eredeti szakemberek már használták a modellezés technikáját és arra a következtetésre jutottak- vizsgálva az idegenkezűséget, hogy az éjjeliszekrény és a harminc-egynéhány centiméteres pisztoly mellett már nem maradt hely másnak.”*³²

Teleki gróf halála kapcsán a tragédia után 150 évvel később a rendőrség által rekonstruált adatok több érdekességet is felvetettek az elhalálozás körülményeivel kapcsolatban. Mivel az eredeti vizsgálat alapján feltárt lőcsatorna szerint a golyó 45 fokos szögben érte a testet, ez felvette annak a lehetőségét, hogy a fegyvert vízszintesen tarthatták.

Az ugyan az eredeti helyszín kapcsán rögzítésre került, hogy testi sértésnek nem volt nyoma, azt az utólagos vizsgálat megállapította, hogy a holttest elhelyezkedése alapján úgy egészen biztosan nem történhetett a cselekmény, ahogyan azt eredetileg a jegyzőkönyvek rögzítették.

Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban címmel Bittner Levente cikke tartalmazza, hogy *„...Ugyanakkor ez a lőcsatorna létrejöhetett úgy is, hogy az ágyon ülve, könyökét a lábán*

31 Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26.

<http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088> (2016.12.04.)

32 ,³³ Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26.

<http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088> (2016.12.04.)

meztámasztva húzta meg a ravaszt. Ez azonban újabb kérdést vet fel: ez után képes volt-e olyan mozgásra, hogy az ágy mellett, a padlón „hanyatt fekvé tökéletesen kinyújtott állapotban” találjanak rá..?”³³

Megjegyzí a cikk, hogy közvetlen közelről leadott lövés estén elöl töltöt pisztoly esetében a kiáramló gáznyomás számos szennyezödést kellett, hogy a testbe vigyen, azonban erre utaló feljegyzés nem szerepel a korabeli dokumentáció között, csakúgy, mint ahogyan arra sem folytattak széles körű vizsgálatot, hogy hogyan fordulhatott elő az, hogy a leadott lövést a házban tartózkodók nem hallották.

A cselekmény során létrejött végső állapot rögzítése tehát már igény volt, azonban helyszínen fellelhető nyomok és bizonyítékok kriminológiai szempontból még nem voltak egészen dekódolhatóak a nyomozást végzők számára, inkább végkövetkeztetések levonásához járultak hozzá.

Az 1930-as években sok esetben fordult az elő, hogy egy baleset vagy bűncselekmény helyszínén a rendörség immáron speciális fényképészei és a sajtó munkatársai együtt dolgoztak. (pl. *Képes Pesti Hírlap, fotóriport a kispesti gyilkosságról*³⁴)

A rendörség által készített fényképfelvételek - a korábbiakban taglalt csendőri személyazonosításhoz képest - elmaradhatatlan kelléke lett a körözési nyilvántartásnak, így a körözött személyt már nem csupán biológiai jellegzetességeinek papírra vetett összességéből kellett beazonosítani, hanem a beazonosítás és bűnfelderítés lendületet kapott.

Érdekeséggéppen említeném meg tanulmányaimból, hogy „Az írásos körözés talán legrégebbi hazai említését Georg Kraus segesvári krónikájában találhatjuk: 1612-ben Bakos Bálint szebeni polgár, fiatal legény lévén, vállalkozik arra, hogy a segesváriak Báthory Gábor elleni panaszát eljuttatja a császári udvarba. "A dühöngő Báthory, amikor megtudta, hogy az említett Valentinus, ellenségei szolgálatába szegödve, ilyen veszedelmes cselekedetre vetemedett, proskribáltatta, s egész Erdélyben és Magyarországon kerestette. Mindenekelőtt pedig megküldötte személyének, ruházatának és lovainak leírását a vámok és harmincadhelyek számára, hátha kézre keríthetik; mert azt, aki ezt megteszi, kegyeibe fogadja és fölségesen

33 Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26.

<http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088> (2016.12.04.)

34 A rabosító fénykép, a rendörségi fényképezés kialakulása Bogdán Melinda

http://www.boldogsag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=34170:a-rabosito-fenykep&catid=1117:bn-es-bnhdes-foeldi-es-egi-igazsagszolgaltatas&Itemid=739 (2016.12.04.)

megjutalmazza.”³⁵

A talbotípiá technikájának felismerésével és alkalmazásával világszerte preventív jelleggel készítettek fényképfelvételeket bűnelkövetőkről és bebörtönzött személyekről, Magyarországon a Rendőri Lapok 1982 évtől, majd ezen kiadvány 95-ben megjelent Rendőri Lapok Nyilvántartás című melléklete számos körözött bűnözőt jelentetett meg és számos bűnesetet osztott meg a hétköznapi emberekkel azzal a céllal, hogy a körözött személyek menekülését nehezítve a felismerés kockázatát a mindennapi életben növelje.

Sor került azonban nem csupán élő személyek, de ismeretlen holttestek fényképezésére is (*Hullák fényképezése című írás*³⁶), ahol a felismerhetőség és „élővé tétel” okán a holttesteket ülő helyzetben szemből fotózták le.

Szakács Margit egészen részletesen foglalkozott a szocialistákról készült fényképes bűnügyi nyilvántartással az úgynevezett „fekete könyvvel”, ahol már tükör technika alkalmazására is sor került, ami modern vívmány volt a saját korában, „így a fényképezett feje oldalról és hátulról is látható volt”³⁷. Az ujjlenyomatok mellett az egyes testrészek nyilvántartására is sor került, például a fülek is vizsgálat alá kerültek, amelyek egyébként a mai napig is megtalálhatóak a bűnügyi múzeumban.

1960-ban megalakul az OKKI, azaz az Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet.

A XIX. század ismert alakjai az éjjeliőrök, poroslók, mezőőrök, rendőrök és Dunában fürdőzőket figyelemmel kísérő partfelügyelők mind, mind a bűnmegelőzés zászlaja alatt látták el feladataikat, mely nem volt más, mint a már megtörtént esetek felderítése, egyebekben pedig a közrend és a közbiztonság megőrzése.

IV. A XX. század rendvédelme

A rendőrség fő tevékenységi köre már a XX. század elején is a közbiztonsági, igazgatás-rendészeti, és a mai szabálysértési hatósági jogkörnek megfelelő tevékenységből állt főszabályként.

35 Kraus, Georg: *Erdélyi krónika 1608-1665*. Vogel Sándor (ford., bev.), Bp., 1994. 83. old.

36 Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26.

<http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088> (2016.12.04.)

37 Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26. napján <http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088> (2016.12.04.)

Ha a nyugat-európai országokat vesszük figyelembe, számos dichotóm rendszerrel találkozunk, ahol tulajdonképpen egyszerre működik rendőrség és csendőrség is, majd a trichotóm rendszereknél mellé kerül az önkormányzati rendőrség is.

Balla Zoltán napjainkban akként fogalmaz, hogy *„a rendészet olyan állami, közigazgatási tevékenység, amely a közbiztonság megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul”*³⁸.

A rendvédelem témakörében számos tudományos cikk és tanulmány jelent meg, továbbá számos definíció született a rendvédelem nem oly régi keletű fogalmára vonatkozóan.

Opal Sándor tanulmányában így határozza meg: *„Rendvédelemnek tekintem mindazokat a tevékenységi formákat, amelyek az ország törvényekkel szabályozott alkotmányos belső rendjének fenntartására és folyamatos biztosítására irányulnak. A közrend és közbiztonság fenntartásának kérdése nem szűkíthető le sem a rendőrség, sem más rendészeti feladatokat ellátó szervezet munkájára.”*³⁹

Meg kell említenünk továbbá a neves országos szak tekintély Finiszter Géza megfogalmazását is, aki *„A közigazgatás egyik ágazata, amelynek társadalmi rendeltetése az, hogy a jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel - legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában - védelmezze a társadalmat.”*⁴⁰

Maga a rendvédelem kifejezés a honvédelmi törvényben kerül használatra 1993. évben. Itt kerültek először egyértelműen megfogalmazásra, hogy rendvédelmi szerv alatt értjük a rendőrséget, a büntetés-végrehajtás szerveit, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatot, a polgári védelmet, vám- és pénzügyőrséget, valamint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóságot. A 2015. évi XLII. tv.- új Hszt. alapján a rendvédelmi szervek: 1. Rendőrség, 2. hivatásos katasztrófavédelmi szervek, 3. NAV, 4. a büntetés-végrehajtási szervek, 5. országgyűlési őrség, 6. a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.

V. XXI. századi helyszínelők

„A nyomozás a bűncselekmény nyomainak rögzítése, a tettes személyének felderítése, a

38 Balla Zoltán :A RENDÉSZET FOGALMÁNAK TISZTÁZÁSÁHOZ In. Magyar Közigazgatás, 2000.január ,L évfolyam 1.zám,18-22

39 OPÁL SÁNDOR: Hadtudomány, rendvédelem és közbiztonság-politika In Rendészeti szemle 1991/11.

40 Finiszter Géza: A rendészeti szervek működésének jogi alapjai BUDAPEST RTF (2008 a)

vizsgálat pedig a nyomozás továbbfejlesztése, intézkedések olyan törvényben szabályozott sorozata, amely a már fennálló gyanú esetén a tényállás megállapítását, valamint a terhelt felelőssége szempontjából releváns bizonyítékok feltárását jelenti.”⁴¹

A nyomozás alaki megfogalmazása szerint a bírósági eljárást megelőző törvényben pontosan meghatározott eljárási cselekmények szervezett végrehajtását jelenti, míg ismeretelméleti jelentése szerint célja a múltbeli események rekonstruálása a törvényszerűségek figyelembe vételével.

A nyomozás azonban legegyszerűbben tényfeltárást jelent, megismerési folyamat. A nyomozási cselekmények rögzítéséről az eljárási törvényünk 166-168. §-a rendelkezik.

A nyomozás a rá vonatkozó kötött jogi szabályozás folytán ügyspecifikus, kizárólag a törvényi tényállás megítélése szempontjából releváns tényekre, körülmények feltárása szorítkozik.

A nyomok felkutatása elsődlegesen helyszíni szemle, esetleg tárgy szemle, kivételes esetben laboratóriumi vizsgálat keretében, de atipikus módon egyéb nyomozási cselekmény során is történhet. Eredményes vizsgálatukhoz, azonban szükséges a nyomok megőrzésére intézkedés megtétele, így a nyombiztosítás, mely ideiglenes védelmet garantál. Az egyes cselekmények specifikusságaira vonatkozó gyakorlati tudás fontos lépéselőnyt jelenthet, ahogyan azt az angol „kriminalisztikai szlogen” is mondja: „*What is not looked for will not be found.*”, vagyis amit nem keresünk, azt nem is fogjuk megtalálni.”⁴²

A nyomrögzítés során a nyom alkalmassá válik arra, hogy a bizonyítási eljárás során felhasználható legyen, hitelessége lehetővé teszi például a lelőhelyére való következtetést, de keletkezési mechanizmusa is könnyen megismerhető.

Magának a krimináltechnikai nyom rögzítésnek ma már kétféle módozatát is ismerjük, így a nyomhordozóval történő rögzítést és a hiteles képmás készítését.

A nyomtan különleges részével foglalkoznak a fejezet címében is szereplő XXI. századi helyszínelők, akik a kor technikai és tudományos vívmányait adaptálják a gyakorlatba. A krimináltechnika dr. Ibolya Tibor megfogalmazásában az alábbi területei különíthetők el:

- „*Kriminalisztikai fényképezés*

41 A nyomozás https://jak.ppke.hu/uploads/articles/449965/file/A_nyomoz_s_p.pdf (2016.12.05.)

42 Kriminlaisztikai alapismeretek http://rtk.uni-nke.hu/downloads/tanszekek/krimcs/krimi_alapism_j.pdf (2016.12.09.)

- *Nyomtan (traszológia)*
- *Ujj- és tenyéryomtat vizsgálat (daktiloszkópia)*
- *Anyagmaradványok vizsgálata*
- *Igazságügyi lőfegyvervizsgálat (ballisztika)*
- *Igazságügyi kéz- és gépírásvizsgálat*
- *Igazságügyi okmányvizsgálat*
- *Bűnügyi nyilvántartás*
- *Bűnügyi szolgálati kutya alkalmazásával kapcsolatos ismeretek (kriminalisztikai odorológia)”⁴³*

A fentiek közül az egyik legrégebbi múltra visszatekintő terület a traszológia, azaz a nyomtan.

A **daktiloszkópia** „az ujjak és a tenyér bőrfelületén található bőrfodorszál rajzolatok nyomainak és lenyomatainak kriminalisztikai vizsgálatával foglalkozik, etimológiai értelemben a szóösszetétel jelentése okán az ujjak szemlélését jelenti.”⁴⁴

A daktiloszkópia több száz éve nyújt segítséget a beazonosításban. A bőr összetételének és felépítésének a vizsgálata elsőként orvosok, így Nehemiah Grew, Bidloo és Marcello Malpighi eljárásaihoz köthetőek. „Grew angol anatómus 1684-ben jelentést készített a Royal Society számára, melyben részletesen leírja a bőr pórusait és az ujjak bőrléc-mintázatait.”⁴⁵ Fő szerepe tehát az emberek beazonosításában állt, fő technikájának az ujjlenyomat vételnek a felhasználásával.

Európában kiemelkedő alakja William Herschel, aki volt, aki már kifejezetten célhoz kötött vett ujjlenyomatot, így például nyugdíj, vagy zsold kifizetésekor. Mintegy 20 évi mintavétel után már egyértelmű következtetését tudott levonni arra vonatkozóan, hogy az ujjlenyomatok az idő teltével nem változnak, 1897-től pedig már kifejezetten bűnügyi nyilvántartás céljára használták az ujjlenyomatot.

A XX. század második felében már lehetőség nyílt a digitális adatfeldolgozásra (Automatic Fingerprint Identification System), ezek az úgynevezett AFIS-rendszerek, ahol már digitális eszközökkel az ujjnyomatok külön történő felvitelére nyílik lehetőség.

Jelentősége a XXI. században is a helyszínen talált nyomok és az élő személyek

43 dr. Ibolya Tibor: Krimináltechnika I. ibolyatibor.atw.hu/Sajat/36.pptx (2016.12.09.)

44 Kriminálisztikai alapismeretek http://rtk.uni-nke.hu/downloads/tanszekek/krimcs/krimi_alapism_i.pdf (2016.12.09.)

45 Wikipédia: Daktiloszkópia története https://hu.wikipedia.org/wiki/Daktiloszk%C3%B3pia_t%C3%B6rt%C3%A9nete (2016. 12. 10.)

beazonosításában, az elkövetett cselekmény esetleges ismétlődésében (sorozatjelleg), vagy ismeretlen élő személy felkutatásában áll. Rendkívül fontos a jelentősége továbbá halott személyek beazonosításakor, vagy testrészek konkrét személyhez kötések. A digitalizációval megnyílt a lehetőség arra, hogy ne csupán a helyszínen rögzített nyomokat, az esetleges gyanúsított ujjnyomával vessék össze, hanem a teljes adatbázisban kereshető legyen a gyanúsítható személy. Külön előnye, hogy a rendszer nagy sebességgel dolgozza fel a rendelkezésre álló adatállományt és a töredék nyomokban lévő egyediséget is képes kezelni és összevetni adatbázisában kellő részletességgel rögzített nyomokkal.

A rögzített és nyilvántartásban szereplő ujjnyomok elemzése már kellő fejlettséggel bír, ezen alkalmazási téren az informatikai változások már jelentős fejlődéssel nem kecsgetnek álláspontom szerint, ellenben a helyszíni nyomrögzítés terén még jelentős fejlődési lehetőség előtt állunk. Ugyanis jelenleg sok esetben a hátrahagyott nyom különböző környezeti hatások okán ujjnyomként nem, csak, mint biológiai, illetve mikronyom rögzíthető. Jelenleg már számos szakmai módszertani ajánlás és mintavételi útmutató áll rendelkezésre az egységes hatékony gyakorlat megteremtése érdekében. Ma már a daktiloszkópiai azonosítás menete az úgynevezett ACE-V folyamat (az angol Analysis - analízis, Comparison - összehasonlítás, Evaluation - értékelés és Verification - ellenőrzés szavakból).

Fejlődési lehetőség még az ujjnyomrögzítés és adattárolás emellett egyéb biometrikus adatok tárolása, melyek különösen az írisz- és arc biometrikus adatok.

Az anyagmaradványok „...a tárgyak és/vagy személyek közötti kölcsönhatás révén létrejött elváltozásokat reprezentáló anyagi jellegű információhordozókat, melyek időben relatíve állandó jelleggel visszatükrözik azoknak a tárgyaknak és/vagy személyeknek jellemző belső tulajdonságait (fizikai szerkezetét, kémiai összetételét), a melyektől/ből származnak.”...., míg létrejöttük a nyomképződési folyamat. Létrejöhetnek mind természetes (pl.: virágpor), mind mesterséges úton. Kialakulásának mechanizmusa, hogy „a nyomképzőről anyag rakódik le a nyomhordozóra, az így keletkezett elváltozás önmagában egyszerre traszológiai értelemben vett nyom és anyagmaradvány is (pl. véres cipőtalp nyoma).”⁴⁶

A bűncselekmények helyszínén feltalált leggyakoribb anyagmaradvány például a vérszennyeződés, haj, vagy szőrszál, nyál, vagy izzadmány szennyeződés, ondó, vagy magzatmáz, esetleg bélsár, növényi, textilmaradványok, festékek. A humán biológiai eredetűek a személy elleni erőszakos, míg a festékmaradványok a közlekedési deliktumoknál jellemzőek.

Az anyagmaradványok kapcsán megemlítendő továbbá a lőfegyverrel kapcsolatos bűncselekmények esetén fellelt nyomok, így a ballisztikai vizsgálatok is.

„A ballisztika a lőfegyverek működésével foglalkozó tudomány, tárgyalja mindazon kérdéseket, amelyek a lövéssel összefüggenek. A lövés jelenségeivel, annak törvényszerűségeivel foglalkozik a ballisztika (lövésstan), amelyek a lövedék mozgása szerint feloszthatók:

- a) lövedék mozgása a fegyver csövében,*
- b) mozgás a cső elhagyása után a légtérben.*

Ennek megfelelően a ballisztikát is két fő fejezetre oszthatjuk: belső ballisztikára és külső ballisztikára. „⁴⁷

Az úgynevezett általános **ballisztika** szakágát képezi a kriminalisztikai ballisztika saját önállósult területe az igazságügyi ballisztika.

„A lőfegyverekről és lőszeréről szóló 2004. évi XXIV. tv. melléklet határozza meg, hogy melyik fegyver melyik kategóriába tartozik. A törvény által megadott definíció szerint lőfegyver fogalom: a tüzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú szilárd anyagú lövedék lőhető ki „⁴⁸ Lövés esetén kulcsfontosságú szerepe van egy leadott lövés irányának és távolságának egyaránt. Lőfegyverrel elkövetett bűncselekmény esetén további fontos kérdés, hogy a közeli vagy távoli lövés, illetőleg golyós, vagy sörétes fegyvertől származik - e. Fegyverszakértői vizsgálat jelenleg is legfontosabb kérdései többek között:

-a távolság, a lőállásban fellelhető nyomok, vagy anyagmaradványok, a lövés helye, a lőirány, a lőfegyver lefoglalása, a lőfegyver-alkatrészek, darabok, a lőszer lefoglalása.

A ballisztikai vizsgálat többek között vizsgálja egy lövés leadását követő elváltozásokat, tehát azokat az apró elváltozásokat, amiket maga lövedék hoz létre az adott tárgyon. Ilyen az átmeneti lövedékek okozta elváltozások, a vak nyílás, melynek jellegzetessége, hogy csak bemeneti nyílása van, és az úgynevezett érintő lövés, mely esetben a lövedék nem hatol be az anyagba, csupán érinti azt. Összességében bármely fegyverhez köthető nyom esetében

47 Ballisztika doc. <http://docplayer.hu/91303-11-ballisztika-doc-xi-a-ballisztika.html> (2016.12.10.)

48 <http://www.kaliber.hu/cikkek/jog-es-fegyver-99> (2016.12.03.)

eredményesen alkalmazható jelenleg is.

Az írásszakértés, mint kriminológiai vizsgálat lényege, hogy minden ember kézírása sajátos, speciális egyedre jellemző ismérvekkel rendelkezik, így a személyazonosítás egyik sikeres lehetősége. A vizsgálat igazságügyi orvosszakértői kérdés, az azonban a mai napig nem tisztázott, hogy a **grafológia** külön tudománynak tekinthető-e. A kézírás és a személyiség összefüggéseit már az ókorban felismerték, 1611-ben Prosper Aldorisius már „Idenographicus nuntius” címen a kézírás és az egyén tempereamentuma közötti összefüggést vizsgálta.

„Magyarországon 2003 őszén, a világon egyedülálló módon, a grafológusszakmát államilag elismert szakmává nyilvánította az Oktatási Minisztérium”⁴⁹

Magyarországon a bűncselekmények felderítésénél grafológiáról a 20. században beszélhetünk, a Magyar Írástanulmányi Társaság 1930-ban jött létre, alapítói között szerepelt a budapesti törvényszék írásszakértője, de neves ideg orvosok is. Napjainkban az írásszakértő az ügy eldöntése szempontjából fontos tény megállapításához adja szakértelmét a nyomozó hatóság, az ügyészség, bíróság, esetleg magánszemély kirendelése, felkérésre alapján. Az írásszakértő feladata nem csupán egy személy beazonosítását jelenti, hanem rendkívül hasznos tevékenységet fejtenek ki például rendkívüli halálesetknél hátramaradt búcsúlevelek, eltűnések esetében felmerült okirati bizonyítékok vizsgálatánál is.

„A helyszíni szemle eljárásjogi alakításokhoz kötött nyomozási cselekmény, amelynek során megfigyelik és rögzítik a helyszínen talált állapotot, helyzetet, körülményeket; továbbá felkutatják, megvizsgálják és olyan módon rögzítik a nyomokat, anyagmaradványokat, nyomhordozhat, egyéb elváltozásokat és mind-ezek összefüggéseit, hogy a szemle során feltárt és rögzített tények támpontot nyújtsanak a nyomozáshoz, és az eljárás során bizonyítékként felhasználhatók legyenek”⁵⁰

A helyszíni szemle érdekessége, hogy halasztást nem tűrő cselekmény, a megismételhetetlenség szükségszerű rögzítésére, lényege a tárgyilagosság.

Érdekesség, hogy „az ORFK munkatársai 1969 augusztusában a Belügyminisztérium II. főcsoportfőnöksége számára jelentést készítettek a felderítetlen emberölési ügyekről és emberölési kísérletekről, különösen érdekes manapság ezt a forrást újraolvasni, mivel egy

49 Grafológia <https://hu.wikipedia.org/wiki/Grafol%C3%B3gia> (2016.11.05.)

50 http://rtk.uni-nke.hu/downloads/tanszekek/krimcs/krimi_alapism_j.pdf
(2016.12.05.)

*olyan világba kalauzol el bennünket, amelyben az eltűntek fotóit nem tették még közzé a facebookon, az aggódó hozzátartozók és a rendőrség technikai felszereltsége, a nyomozás során bevethető azonosítási eljárások is még gyermekcipőben jártak a mai lehetőségekhez képest.*⁵¹

VI. A közhatalmat gyakorlók és a civilek szerepe, eszközei a bünfelderítésben

Áttérve a felderítés legfontosabb résztvevőire, előbb nézzük a biztonsághoz való jogot, melyet Magyarország Alaptörvénye IV. cikkében a következőképpen rögzíti:

„(1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

*(3) A bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül szabadon kell bocsátani, vagy bíróság elé kell állítani. A bíróság köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indokolással ellátott határozatban szabadlábra helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul dönten.*⁵²

Ezen alaptörvényi rendelkezésből levezethetően a közbiztonság őre és felelős szerve a rendőrség, melynek szabályozásáról a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény szól elsődlegesen, de eljárásról számos más végrehajtásra vonatkozó jogszabály is rendelkezik, mint például a 30/2011.(IX.22.) BM rendelet a rendőrségi szolgálati szabályzatról, vagy a civil szférát idekötve a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény.

A Rendőrségről szóló törvény a rendőrség feladataként írja elő a határforgalom ellenőrzése mellett a terrorizmus elleni küzdelmet a bűnmegelőzési vagy bünfelderítési célú ellenőrzést, és a bűncselekményből származó vagyont visszaszerzését is (1994. évi XXXIV. törvény 1. § (3) bekezdése).

A rendőrség tehát betölt bűnmegelőzési és bűnüldözési szerepet, továbbá rendelkezik államigazgatási és rendészeti feladatkörrel is.

51 Tóth Eszter Zsófia :Archív net

http://www.archivnet.hu/hetkoznapok/felderitetlen_emberolesi_ugyek_a_szocialista_idoszakban_19571968.html
(2016.12.05.)

52 Magyarország Alaptörvénye közzétéve: (2011. április 25.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV (2016.12.05.)

A rendőr ekként veszély vagy bűncselekmény helyszínén jogosult biztonsági intézkedés megtételére, így lezárhatja az érintett területet, megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, de a 1994. évi XXXIV. törvény 41. §-a értelmében *műszeres ellenőrzés végrehajtására is jogosult, így büntetőeljárársban, vagy esetleg körözött személy esetén az érintettet ha előzetesen írásban hozzájárul, illetve gyermekkorú vagy fiatalkorú estében törvényes képviselőjének hozzájárulásával, műszeres (poligráfós) vizsgálat alkalmazásával is ellenőrizheti.*

Jogosult továbbá közterületen az intézkedéssel érintett személyről vagy annak környezetéről, netán tárgyról kép és hangfelvételt készíteni, de felvételt készíthet a beérkező segélyhívásokról is.

Ezen törvény 43. §-a alapján a rendőr feladatát képezi a helyszín biztosítása is, mely során jogában áll megtiltani, megakadályozni, hogy bűncselekmény vagy szabálysértés, esetleg baleset helyszínét bárki megváltoztassa. A bűncselekmények felderítése, elkövetők elfogása kapcsán nem elhanyagolható információ halmazt tartalmaz a bűnügyi nyilvántartás, így a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény alapján felállított nyilvántartó rendszer.

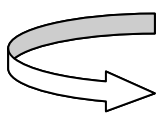
Alapvető rendelkezései között rögzíti, hogy „A bűnügyi nyilvántartások az azokban kezelt adatok tekintetében közhiteles hatósági nyilvántartások.”⁵³

A nemzetközi együttműködést pedig az 1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló törvény biztosítja.

A bűnügyi nyilvántartás több részből áll, nem csupán a büntettek adatait rögzíti, de információt szolgáltat a hátrányos jogkövetkezményekkel érintett büntetlen előéletű személyekről, a kényszerintézkedés, (2013. január 01. napjától) a külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állókról vagy büntetőjogi eljárás hatálya alatt állókról is.

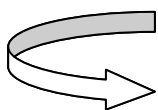
Magyarország bűnügyi nyilvántartási rendszere:

53 A bűnügyi nyilvántartás, így a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bírósági által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900047.TV (2016.12.10.)

BÜNYÜGYI, SZABÁLYSÉRTÉSI NYILVÁNTARTÁS:

Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
(KEKKH)

BÜNYÜGYI ÉS RENDEZETI BIOMETRIKUS (daktiposzkópia, DNS profil) ADATOK:

Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet

(„A tudomány és a műszaki fejlődés új eredményeinek felhasználásával készített szakvéleményeikkel segítsék a tényállások megállapítását és a szakkérdések eldöntését, melyekre többségében a nyomozó hatóságoktól, és az igazságszolgáltatás különböző szereplőitől kapnak felkéréseket.”⁵⁴ pl. daktiloszkópiai osztály, szerves kémiai analitikai szakértői osztály, poligráfos és kriminálpszichológiai osztály)

A daktiloszkópiai nyilvántartás vezeti a jogerős bírósági határozattal elítéltek és a büntetőeljárás hatálya alatt állók új és tenyérnyomatát (nyilvántartás a büntethetőségi elévülésig), de nyilvántartja a bűncselekmények helyszínén, esetleg az egy bűncselekmény nyomait hordozó tárgyon („HA az adatokhoz személyazonosító adat nem kapcsolható”⁵⁵) maradt új és tenyérnyomatokat is.

A bűnözés határokat nem ismerő jellemvonása nem mai jelenség, így szükségszerű a külföldi hatóságokkal való szoros együttműködés és kapcsolattartás a bűnmegelőzés és a felderítés okán. Információ csere kapcsán lehetőség az EUROPOL, az Europol Információs Rendszer, az Eurojust, esetleg a Be. 49-52. §-ban részletesen szabályozott eljárásjogi jogsegély, vagy az INTERPOL.

A hivatalos rendvédelmi szervek mellett azonban más civilek is szerepet kapnak a bűnfelderítésben, bár eszközeik kétség kívül korlátozottabban, mint a hivatásosoké. *„Hazánkban több száz egyesület közül csak egy van, amely a közbiztonság érdekében tevékenykedik és ma már hazánkban jelentős elismertséget és köztiszteletet szerzett, az a polgárőrség.”⁵⁶*

54 Bűnügyi Szakértői és Kutató Intézet <http://www.bszki.hu/> (2016.12.10.)

55 A bűnügyi nyilvántartás rendszere Magyarországon oktatási segédanyag [jogikar.uni-miskolc.hu/download.php?fileName=/projectSetup/files/bue/...pdf](http://miskolc.hu/download.php?fileName=/projectSetup/files/bue/...pdf) (2016.12.10.)

56 dr. Bíró Gyula : A polgárőrség szerepe és jelentősége hazánk közbiztonságának javításában

Szántó Gábor Polgárőr almanach című könyve utal arra, hogy a bűncselekmények száma az „1989-ben elérte az évi 180.000.-t, ... mely szám duplázódása 1991-re megtörtént..”⁵⁷

Ezen riasztó adatok tükrében az Országgyűlés 2006. február 13. napján elfogadta a 2006. évi LIII. törvényt, majd a 2011. évi CLXV. törvény a polgárőrség működésére vonatkozóan, mely alapján „az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület lett”⁵⁸.

Ezen törvény (3) bekezdése értelmében „A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet lát el.”⁵⁹

A közbiztonság védelmére ekként egy állampolgár felhatalmazás nélkül nem jogosult, polgárőr egyesület ezen, fenti alaptevékenységét abban az esetben kezdheti meg illetőleg láthatja el, amennyiben ezen jogszabályhely (4) bekezdése alapján

„a) a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal írásbeli együttműködési megállapodást kötött, valamint

b) az Országos Polgárőr Szövetség tagja”⁶⁰.

A bűnmegelőzés és a bűncselekmények felderítésének zászlaja alatt számos program meghirdetésére került sor, így például az „Egy iskola- egy polgárőr”, mely az Iskola rendőr programmal együtt valósult meg, valamint együttműködési megállapodás az idősök, a posták, és kézbesítők fokozott védelmére.”⁶¹ A civil segítőkkel történő együttműködés eredményessége folytán az évek alatt számos megállapodás született, így például a Katasztrófavédelemmel, a Nemzeti Adó és Vámhivatallal, a Magyar Postával, vagy a Magyar Vöröskereszttel.

<http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/birogy.pdf> (2016.12.05.)

57 Szántó Gábor Polgárőr almanach: Viva Média Holding 2006.év 5. oldal

58 2011. évi CLXV.törvény http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139723.225056 (2016.12.10.)

59 2011. évi CLXV.törvény http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139723.225056 (2016.12.10.)

60 dr. Bíró Gyula : A polgárőrség szerepe és jelentősége hazánk közbiztonságának javításában <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/birogy.pdf> (2016.12.05.)

61 dr. Bíró Gyula : A polgárőrség szerepe és jelentősége hazánk közbiztonságának javításában <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/birogy.pdf> (2016.12.05.)

Számos cselekvési terv mellett Magyarország 100 településén a 100x100 biztonság program már a kihívásokkal küzdő, azaz az átlagostól különböző települések kapcsán specializálódva fogalmazta meg célkitűzéseit 2013-2014 évben, a közbiztonság és a biztonságérzet javítására.

A bűncselekmények észlelése és a rendőrséggel karöltve azok megelőzésének segítése érdekében szükséges a bűnözés okainak feltárása, az ott élők, az élőhely és természeti adottságok pontos ismerete és az áldozattá, sértetté válás veszélyeinek a megismerése.

Elképzelések szerint a feltételek megléte esetén lovasjárőr-szolgálat bevonására is sor kerülhet a jövőben, mely meglátásom szerint is főként a kisebb településeken és külterületeken a vagyon elleni cselekmények csökkentését eredményezné.

A polgárőr - az a tizennyolcadik életévét betöltött, cselekvőképes és büntetlen előéletű személy lehet, aki feladatát önként vállalja és elismeri, hogy a polgárőr szervezetek politikai tevékenységet nem folytathatnak; működésük a politikai pártoktól független- jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik, polgárőr tevékenysége, szolgálata során közfeladatot ellátó személy.

A polgárőr jogosult a szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, a cselekmény folytatását megakadályozni, az elkövetőt visszatartani, de az intézkedéssel érintett személyt köteles haladéktalanul a nyomozó hatóságnak átadni, amennyiben erre nincs lehetőség értesítési kötelezettsége van. Joga van továbbá szabálysértés vagy bűncselekmény észlelése esetén feljelentést tenni, *"hivatalos személy kezdeményezésével igazoltatást kezdeményezni"*⁶². Jogosult továbbá személy vagy közérdek ellen intézett vagy fenyegető jogtalan támadás elhárítására, végszükség esetén beavatkozásra. Formaruha viselési kötelezettségén túl kötelezettsége a segítségnyújtás (sérült/ közvetlen életveszélyben lévő személynek), bejelentés vagy értesítés (pl. tűz esetén), és a közreműködés (veszélyhelyzet esetén).

A polgárőrség és a polgárőrök feladataik során hatósági jogkörrel nem rendelkeznek, így esetleges elfogás, feltartóztatás esetén kényszerítő eszközt sem alkalmazhatnak az intézkedéssel érintett személlyel szemben.

Fontos, hogy a civil segítő, a polgárőr nem viselhet fegyvert és közbiztonságra különösen veszélyes eszközt sem tarthat magánál, ez alól azonban kivételt képez a gázspray, melynek használtára kizárólag jogos védelmi helyzetben kerülhet sor.

62 A polgárőrség jogai és kötelezettségei Zebegényi Polgárőrség honlapja
<http://5mp.eu/web.php?a=zebi&o=Nkbp2qUrbn> (2016.12.10.)

„A polgárőr a közúti közlekedési baleset helyszínén a közlekedés zavartalanságának biztosítása érdekében jogosult jelzőri feladatok ellátására. A rendőri intézkedést igénylő baleset helyszínén a polgárőr a rendőrség megérkezéséig önállóan, azt követően a rendőrség felkérésére és utasításainak megfelelően folytathatja a jelzőri tevékenységét. A jelzőr a tevékenységét legalább 10 méterrel a közúti közlekedési baleset helyszíne előtt látja el.”⁶³

Fontos továbbá, hogy a polgárőr - együttműködve a rendőri szervekkel - részt vehet körözött járművek beazonosításában.

Szabálysértési ügyszakban ellátott munkám során érdekes kérdést vetett fel a Szabs. tv. 171. §-a, mely szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések között sorolja fel a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzését.

Ezen fejezet lezárásaként a civilek egyéb módon való részvételét szeretném bemutatni a rendfenntartásban, mely az ország több részén vetett fel problémát.

Az ATV BELFÖLD internetes hírportál 2012. év december 01. napján megjelent cikke ezt a címet viselte: *A bíróság elítélte a Jobbik-közelü ügynevezett „polgáröröket”*. Nyilvánvalóan téves az újságíró által a cikk címében használt kifejezés, mivel az adott esetben rendvédelmi tevékenységet nem az arra jogszabályi felhatalmazás és együttműködési megállapodás kertében jogosult polgárör egyesület, mint társadalmi szervezet tagjai, azaz polgárörök végeztek, hanem jogszabályi felhatalmazással nem bíró egyéb civil csoportosulás.

Az eseményeket követő bíróság elé állítás keretében lefolytatott elsőfokú bírósági szabálysértési eljárás során, a szabálysértési örizetben lévő eljárás alá vont személyek szabálysértési felelősségének megállapításra került sor, míg az eljárás alá vont személyek által előterjesztett jogorvoslat okán másodfokon eljáró Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság megállapította, hogy nem valósult meg szabálysértést. Azaz, eljárás alá vont személyek az idézett cikkben írt kifejezést követve polgárör tevékenységet, nem valósította meg a szabálysértési tényállást.

A 115/2003. (X.28.) országgyűlési határozat (a továbbiakban: TBNS) tekinthető Magyarországon az első részletes és átfogó bűnmegelőzési stratégiának, amely *„a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódva ugyan, de annál jóval szélesebb hatóságárban célozza meg a bűncselekmények*

63 A polgárörség jogai és kötelezettségei Zebegényi Polgárörség honlapja
<http://5mp.eu/web.php?a=zebi&o=Nkbp2qUrbn> (2016.12.10.)

számának csökkenését, a közbiztonság és a lakosság biztonságérzetének javítását”⁶⁴.

A kidolgozott cselekvési terv és a felmérések már 2009 tájékán intő jelként rögzítették, hogy rohamosan nő a sajátos kriminológiai kategóriába tartozó úgynevezett közterületi, azaz közterületen elkövetett bűncselekmények száma. Ez nem csak 2009. évben, de meglátásom szerint 2015. évet követően is csökkenő, de figyelemre méltó számadat, mely nem csupán a közrend, közkerkölcssel szembeni egyre fokozódó elvárások iránti immunitást és figyelmen kívül hagyást jelenti, de az elkövetők törvényekkel és a társadalmi normákkal történő egyre bátrabb, gátlástalanabb szembeszegülését is. Ezen kategória csúcsát jelenti a közterületen elkövetett emberölés.

A stratégia kitért arra is, hogy jelentős számot képviselnek a gyermekkorúak és a fiatalok sérelmére elkövetett bűncselekménye is, melyek közül - bár változó a tendencia-, de a leggyakoribb delictum a kiskorú veszélyeztetése, itt jegyzem meg, hogy talán az egyik legnehezebben felmérhető számadat a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények esete, hiszen a statisztika a feltárt bűneseteket tartalmazza számos fel nem tárt, vagy a gyermekek által magukban hordott, fel nem derített eset van, nagy a látencia.

„Büntetőjogi szempontból a gyermekkorú és a fiatalok sértett fogalma értelmezhetetlen, mindazonáltal a kriminálstatisztika gyermekkorú sértettnek tekinti azon sértettet, aki a tizennegyedik életévét nem töltötte be, míg fiataloknak a tizennégy és tizennyolc év közöttit. Ezen életkori határok a Btk. 2013. július 1-jei hatálybalépéséig megegyeztek a büntetőjogi felelősség szempontjából releváns életkori határokkal, ezután azonban meghatározott bűncselekmények esetén a fiatalok tizenkétéves kornál kezdődik.”⁶⁵

Az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) kommunikációs szolgálata rendelkezésre bocsátotta a meglévő adatokat 2015. évre vonatkozóan is, amiből kiderül, hogy 40.000-el kevesebb bűncselekményt regisztráltak hazánkban, mint a tavalyi évben.

Az első három helyezett Budapest 73.000-rel, követi Pest megye 23.000 regisztrált bűncselekménnyel és a harmadik saját megyém Borsod-Abaúj-Zemplén megye 20.000 elkövetett bűncselekménnyel. *„A regisztrált, ismert természetes személy sértettek száma is csökkent az előző évhez képest, 215 ezerről 183 ezerre. A sértettek országon belüli megoszlása nem változott, főként Budapestről (52 ezer), valamint Pest (18 ezer) és Borsod-Abaúj-Zemplén*

64 a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról

http://www.tettprogram.hu/uploads/nemzeti_bunmegelozesi_strategia_tervezet.pdf (2016.12.09.)

65 a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról

http://www.tettprogram.hu/uploads/nemzeti_bunmegelozesi_strategia_tervezet.pdf (2016.12.10.)

megyéből (13 ezer) kerültek ki az áldozatok. Legnagyobb arányban évek óta a 25-59 éves férfiak és nők válnak sértettekké, a férfiak aránya pedig jelentősen meghaladja a nőkéét.”⁶⁶

Cikk kitér arra, hogy csökkent az ismert természetes személyek, sértettek száma is 215 ezerről 183 ezerre, azonban fontos, hogy a sértettek országon belüli megoszlása nem változott, ez azt jelenti, hogy a legtöbb áldozat országos viszonylatban Budapestről (52.000), Pest megyéből (18.000), majd Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (13.000) volt 2015. évben. Ha a sértetteket vizsgáljuk a kapott statisztikai adatok alapján a 25 év és az 59 év közötti nők válnak a legtöbb esetben áldozattá, azonban a férfi sértettek aránya még mindig meghaladja a nőkéét.

Ha pedig a 2015 és 2016. évben regisztrált elkövetett bűncselekményeket vizsgáljuk módozat vagy a bűncselekmény alanyi oldala alapján, elmondható, hogy tért hódítottak az online térbeli és a kommunikációs eszközök felhasználásával elkövetett bűncselekmények (de a szabálysértések is, például: internetes vásárlások alkalmával történő visszaélések, a szabálysértési értékre elkövetett tulajdon elleni lopások, csalások).

Az interneten keresztül azonban számos más bűncselekmény elkövetésénél használt eszköz, így például drogok vagy fegyverek adás-vételével kapcsolatos üzlet is lebonyolításra kerül, de a kisebb, például magánvadás ügyeknél is tág teret ad a lehetőségeknek a net, mely aztán számos problémát jelent a felderítésük során, például ismeretlen tettessel szemben internetes keresztül elkövetett rágalmozás, becsületsértés vétsége miatt folyamatban lévő büntetőeljárások esetén a külföldi szerver „gazdák” megkeresése nem sok eredményre vezet, hiszen kisebb „volumenű” bűncselekmények esetén (pl: Facebook) nem adnak ki adatot a felhasználóról, de előfordul az is, hogy ismeretlenül marad a tettes, mert az úgynevezett proxy szerver a felhasználót véletlenszerűen a világ több pontjára irányítja megnehezítve a felkutatását.

„Az ORFK szerint „különösen veszélyes jelenség”, hogy már általános iskolai tanulók is folyamatosan a Facebookot használják”⁶⁷, a internetes oldalon közzétett fényképek, vagy bármely információ számos veszélyt jelenthet akár saját magukra, de a környezetükre is.

A vizsgálat kiemelte, hogy sajnálatos módon a családon belüli erőszak esetén emelkedett azon cselekmények száma, amikor is az elkövető valamilyen tudatmódosító szer, esetleg „divatos” dizájnert drogot használt, majd ilyen módon bántalmazta szüleit nagyszüleit vagy más hozzátartozóját.

⁶⁶ Csökkent tavaly a bűncselekmények száma Magyarországon MTI/NLCAFE
2016.03.05.<http://www.nlcafe.hu/ezvan/20160305/magyarorszag-buncselekmeny-kevesebb/> (2016.12.09.)

⁶⁷ Csökkent tavaly a bűncselekmények száma Magyarországon MTI/NLCAFE
2016.03.05.<http://www.nlcafe.hu/ezvan/20160305/magyarorszag-buncselekmeny-kevesebb/> (2016.12.10.)

Érdekes adat azonban, hogy az ORFK felmérése szerint „*a migránsok több bűncselekménynek - vagyon elleni jogsértések, rablások - estek áldozatul 2015-ben. A nyomozást nehezíti, hogy az illegálisan Magyarországon tartózkodó sértettek általában néhány nap után elhagyják az országot.*”⁶⁸

Végezetül említést érdemelnek 2014-2016.os év során megjelent speciális elkövetési helyek így például a nemzeti dohányboltok, a trafikok sérelmére elkövetett cselekmények főként rablások is, amelyek több esetben fegyver használatával vagy annak látszó tárgy igénybe vételével kerültek elkövetésre.

VII. Záró gondolatok

Levonható következtetés, hogy a bűn, bűn gondolata és a bűncselekmények jelenléte az emberiséggel egy időben alakult ki, a megjelenési formája azonban elképesztően sokféle és fantáziadús lehet. A felderítés, mely olvasatomban magában hordozza a bűncselekmény fizikai megjelenésétől kezdve az elkövető beazonosításáig, az ügghöz logikailag kapcsolódó körülmények tisztázásáig meglévő időt nem egyszerű feladat, számos esetben kihívás.

A bűncselekmények felderítésére és az elkövetők eredményes felelősségre vonására, ahogyan azt több évtizedes tapasztalat is mutatja, akkor van lehetőség, ha a bűnmegelőzésben a hivatásosként résztvevő személyeken kívül a társadalom egyéb részvevői, így elsődlegesen civil szervezetek, oktatási intézetek, állami egyéb szervek (például: gyámhatóság), járási hivatalok, az önkormányzatok, vagy a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok is összehangoltan vesznek részt.

Hazánkban a bűncselekmények felderítésére, azok megelőzésére az utóbbi évtizedben számos sikeres program született, így látencia-kutatás az áldozatok védelme érdekében, a fogvatartottak munkaerő piaci - reintegrációja (közfoglalkoztatás), vagy a bűnismétlők vonatkozásában kockázatelemzés, míg a 2001/427/JHA tanácsi határozattal felállított és a 2009/902/JHA tanácsi határozattal módosított Európai Bűnmegelőzési Hálózat remek lehetőséget teremt a határokon átnyúló bűnözők felkutatásában és a tapasztalatok közösségi szinten történő megosztásában, mely lehetőséggel élni kell.

A technika fejlődése pedig megállíthatatlan, a nyomrögzítés terén ennek hazánkban jele a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetben felállított központi bűnügyi helyszínelő egység , mely

68 <http://24.hu/belfold/2016/03/04/sokkal-biztonsagosabb-lett-tavaly-magyarorszag/> ORFK/(2016.12.10.)

már a nyomok és anyagmaradványok világszínvonalú kielemezését teszi lehetővé.

Felhasznált irodalom:

Ferdinand von Schirach <http://www.citatum.hu/szo/b%FCntet%E9s/3> (2016.11.25.)

János3:4 <http://www.immanuel.hu/biblia/biblia.php?konyv=62&fejezet=3&o1=2&o2=3&o3=4>
www.dharma.hu - [Menedékvétel a buddhizmusban](#) (2016.11.24.)

Strong Szómutatója szerint a H2399 (*חָטָה* *chate*) eredeti formája *khaw-taw* (:H2398, H2403), eredeti jelentése "célt téveszt" vagy "eltéved", "megbotlik".

Wikipédia : Várad Regestrum https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1radi_Regestrum
(2016.12.02.)

A magyar rendészet története <http://www.rakoczi-derecske.sulinet.hu/files/S25C-415090307590.pdf>

A rendőrség története <http://users.atw.hu/fakultacio/rendorsegtortenet.htm> (2016.11.24.)

Magyar történelmi fogalomgyűjtemény II.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/HEVM_Sk_1980_MagyarTortFogalomgyujt_2/?pg=163&layout=s (2016.11.26.)

1. ábra : Rabkísérő pandúrok <http://mek.oszk.hu/01900/01903/html/index1961.html>
(2016.11.26.)

Magyar Királyi Csendőrség <http://www.csendor.com/site/index-m.html>

http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_azelet
(2016.11.25.)

A Magyar Királyi Csendőrség története III. rész: Bűn az élet Had -és rendvédelem história, kicsit másképp

http://lemil.blog.hu/2015/11/19/a_magyar_kiralyi_csendorseg_tortenete_iii_resz_bun_azelet
(2016.11.26.)

dr. Ibolya Tibor : Krimináltechnika I. ibolyatibor.atw.hu/Sajat/36.pptx (2016.12.01.)

3. ábra: Cselédkönyv http://regipapirook.blogspot.hu/2010_11_01_archive.html

Remenyik Zsigmond: Bolhacirkusz: <https://moly.hu/konyvek/remenyik-zsigmond-bolhacirkusz>
(2016.11.26.)

A rendőrségről annak szerepéről különböző korokban
galzoli.gportal.hu/portal/galzoli/upload/686656_1315418771_07953.doc (2016.12.13.)

HUNGARICA 151.24.300/1908 IM. rendelet
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1908/?pg=1885&layout=s (2016.12.03.)

A rabosító fénykép, a rendőrségi fényképezés kialakulása Bogdán Melinda
http://www.boldogsag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=34170:a-rabosito-fenykep&catid=1117:bn-es-bnhdes-foeldi-es-egi-igazsagszolgalatas&Itemid=739 (2016.12.04.)

Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26.
<http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088>
(2016.12.04.)

Kraus, Georg: *Erdélyi krónika 1608-1665*. Vogel Sándor (ford., bev.), Bp., 1994. 83. old.

Rejtélyes halál- Helyszínelők a Nemzeti Múzeumban Bittner Levente, 2011. november 26.
<http://mno.hu/tudomany/rejtelyes-halal-helyszinelok-a-nemzeti-muzeumban-1034088>
(2016.12.04.)

Balla Zoltán : A RENDÉSZET FOGALMÁNAK TISZTÁZÁSÁHOZ In. Magyar Közigazgatás, 2000.január
,L évfolyam 1.zám,18-22

OPÁL SÁNDOR: Hadtudomány, rendvédelem és közbiztonság-politika In Rendészeti szemle
1991/11.

Finiszter Géza: A rendészeti szervek működésének jogi alapjai BUDAPEST RTF (2008 a)

A nyomozás https://jak.ppke.hu/uploads/articles/449965/file/A_nyomoz_s_p.pdf
(2016.12.05.)

Kriminlaisztikai alapismertek http://rtk.uni-nke.hu/downloads/tanszekek/krimcs/krimi_alapism_j.pdf (2016.12.09.)

dr. Ibolya Tibor: Krimináltechnika I. ibolyatibor.atw.hu/Sajat/36.pptx (2016.12.09.)

Wikipédia: Daktiloszkópia története

https://hu.wikipedia.org/wiki/Daktiloszk%C3%B3pia_t%C3%B6rt%C3%A9nete (2016. 12. 10.)

Ballisztika doc. <http://docplayer.hu/91303-11-ballisztika-doc-xi-a-ballisztika.html>
(2016.12.10.)

<http://www.kaliber.hu/cikkek/jog-es-fegyver-99> (2016.12.03.)

Grafológia <https://hu.wikipedia.org/wiki/Grafol%C3%B3gia> (2016.11.05.)

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV (2016.12.05.)

A bűnügyi nyilvántartás, így a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bírósági által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900047.TV (2016.12.10.)

Bűnügyi Szakértői és Kutató Intézet <http://www.bszi.hu/> (2016.12.10.)

A bűnügyi nyilvántartás rendszere Magyarországon oktatási segédanyag *jogikar.uni-miskolc.hu/download.php?fileName=/projectSetup/files/bue/...pdf* (2016.12.10.)

dr. Bíró Gyula : A polgárőrség szerepe és jelentősége hazánk közbiztonságának javításában <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/birogy.pdf> (2016.12.05.)

Szántó Gábor Polgárőr alamanch: Viva Média Holding 2006.év 5. oldal

2011. évi CLXV.törvény http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139723.225056
(2016.12.10.)

A polgárőrség jogai és kötelezettségei Zebegényi Polgárőrség honlapja <http://5mp.eu/web.php?a=zebi&o=Nkbp2qUrbn> (2016.12.10.)

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról

http://www.tettprogram.hu/uploads/nemzeti_bunmegelozesi_strategia_tervezet.pdf
(2016.12.09.)

Csökkenett tavaly a bűncselekmények száma Magyarországon MTI/NLCAFE

2016.03.05. <http://www.nlcafe.hu/ezvan/20160305/magyarorszag-buncselekmeny-kevesebb/>
(2016.12.09.)

Tóth Eszter Zsófia :Archív net

http://www.archivnet.hu/hetkoznapok/felderitetlen_emberolesi_ugyek_a_szocialista_idoszakban_19571968.html (2016.12.05.)

Grafológia <https://hu.wikipedia.org/wiki/Grafol%C3%B3gia> (2016.11.05.)

Felhasznált jogszabályok:

Magyarország Alaptörvénye

151.24.300/1908 IM. rendelet

2009. évi XLVII. törvény a bűnügyi nyilvántartás, így a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bírósági által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló

2011. évi CLXV. törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegeelőzési Stratégiáról (2013-2023)